

Bozóki András miniszter a magyar pavilon kiállításán

Megnyílt a velencei biennále

Az 51. velencei képzőművészeti biennále keretében Bozóki András, a nemzeti kulturális örökség minisztere nyitotta meg Kicsiny Balázs Navigációs kísérlet című kiállítását a magyar pavilonban.

A négy részből álló műegyüttes, a Navigációs kísérlet tulajdonképpen a helykeresésről szól, arról, hogyan látjuk magunkat, hogyan látnak mások bennünket. Semmiképpen sem arról, hogy valamifajta provinciában vagyunk, hanem a tenger közepén egy városban, Velencében, ahol a város önmagában is egy mútárgy és múzeum. Kicsiny Balázs műegyüttesének üzenete, hogy éppúgy bolyongunk a világban, ahogy a város lakói és a turisták Velence házai között. A műalkotás arra a kérdésre keresi a választ, mit jelent az otthon, a hazatérés, hol vannak a tájékozódási pontok, merre utazunk- emelte ki beszédében a miniszter.

Bozóki András kitért arra, hogy a négy részből álló műalkotás első eleme a Suszterinas, amelyik az idővel kúszik szembe, de nem tudja legyőzni. A második része a Téli utazás, amely Schubertre utal, arra, hogy

idegenként érkezik és idegenként távozik az ember. A harmadik az Édes otthon, amelyik az otthon elvesztéséről és megtalálásáról, a bolyongásról, a tékozló fiúról szól. A negyedik installáció pedig az Ivócsarnok, amelyik Velence irreális létere utal, arra, hogy a város vízre épült és mégis fennmaradt, stabilan, évszázadok óta.

E metaforára, a vízre épült város metaforájára utalva a magyar miniszter úgy fogalmazott, hogy mindez tulajdonképpen a szellemi létezés győzelme az anyag felett. Hiszen ami Velencében látható a Szent Márk tértől a biennáléig, egy nemzetközi szellemi alkotás, amelynek identitása esztétikai értékében, a szellemben, a szépségben rejlik.

Bozóki András párhuzamot vont egyrészt Velence, Európa, másrészt pedig Kicsiny Balázs Navigációs kísérlet műegyüttese között. Megfogalmazása szerint a magyar pavilon kiállítására olyan művet választottak ki - Fitz Péter kurátor, valamint Fabényi Júlia nemzeti biztos, a Múcsarnok vezetője -, amely jelzi, hogy ez az alkotás nemcsak nemzeti keretek között értelmezhető, hanem - mint a jó művészeti munkák általában - minden embernek tud valamit mondani, nemzeti hovatartozástól függetlenül.

A velencei biennále november 6-ig várja a látogatókat a velencei Giardini és Arsenale területén.

NKÖM-információ

Magyar segítség a helyreállításához

Szakmai, és a tervek szerint anyagi segítséget is nyújt a beregszászi volt úri kaszinó műemlék-épületének helyreállításához a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH).

Az 1895-ben emelt épület egész tetőszerkezete leégett a közelmúltban, és a falak is károsodtak. A határon túli műemlékek megóvását is feladatának tekintő KÖH szakemberei elindultak a helyszínre, hogy felmérjék a tűz okozta károkat.

Nemzetközi kulturális fórum Budapesten

Az Európai Unió valamennyi tagországának kulturális miniszterét meghívta Bozóki András, a nemzeti kulturális örökség minisztere a november 17-19. között Budapesten tartandó nemzetközi kulturális fórumra.

A tavaly novemberi berlini és a májusi párizsi után a harmadik lesz a sorban a Budapesten, novemberben tartandó nemzetközi kulturális fórum. A találkozó nem csak politikai tanácskozás lesz, hanem értelmiségiek, művészek, politikai és társadalmi gondolkodók is részt vesznek rajta.

Olyan összefogotelt szeretnének, amely segít továbbgondolni néhány kérdést Európa jövőjével kapcsolatban, és az európai kulturális charta megfogalmazásához is közelebb viszi az uniót - fejtette ki a szakminiszter, aki az uniós kollégáival Luxembourgban folytatott informális találkozón adott tájékoztatást a magyarországi fórumról. NKÖM-információ

Kortárs képzőművészeti alkotások a felsőoktatásban

Magyar Bálint oktatási miniszter a Ludwig Múzeumban tartott sajtótájékoztatón jelentette be, hogy az oktatási tárca kezdeményezésével milliárdos nagyságrendű program indul a magántőke segítségével épülő felsőoktatási intézményekben, amelynek keretében kortárs képzőművészeti alkotásokkal díszítik az épületek belső termeit.

A magántőke segítségével induló fejlesztések lehetőséget adnak arra is, hogy a mai magyar kortárs művészet jelen lehessen az új egyetemi környezetben, a hallgatók életének szerves részévé válhasson. Az Oktatási Minisztérium kezdeményezésére az intézmények és a beruházók a megkötött szerződésben vállalták, hogy a magántőke segítségével elindított fejlesztések összértékének 1%-át - vagyis közel 1,75 Mrd Ft-ot, új kortárs képzőművészeti alkotások vásárlására különítik el és építik be az új, vagy felújított épületekbe.

Az eddig megkötött szerződések alapján mintegy 400 millió forint áll rendelkezésre az így felépülő felsőoktatási funkciókat kiszolgáló épületek kortárs művészeti alkotásokkal való gazdagítására.

A pályázatok koordinálását, az alkotások megrendelését egy szakmai zsűri végzi, amelynek a titkársága a Ludwig Múzeum szervezetén belül működik.

A zsűri feladatai

A zsűri az oktatási intézmény képviselőjével egyeztetve, megismerve a beruházás építészeti terveit dönt a felsőoktatási intézmény területén, épületében, épületén elhelyezendő képzőművészeti alkotás(ok) helyéről, a művészeti ágról, formájáról és tartalmáról

és dönt a pályázat típusáról, összeállítja a képzőművészeti alkotások pályázati kiírását - egyeztetve az oktatási intézménnyel, és a beruházóval, elbírálja a beérkezett pályamunkákat, elősegíti a beruházó és a nyertes művész között megkötendő megállapodás létrejöttét, ellenőrzi az elkészült képzőművészeti alkotás(ok) megfelelését, továbbá felállításuk, elhelyezésük megfelelését is.

A zsűri tagjai:

Fabényi Júlia, a Múcsarnok főigazgatója, előtte a Szombathelyi Képtár igazgatójaként dolgozott.

Fitz Péter, 1994 óta a Fővárosi Képtár igazgatója. Húsz éven keresztül a Magyar Televízió képzőművészeti műsorainak szerkesztője volt. A Balkon folyóirat egyik alapítója. A Kortárs Képzőművészeti Lexikon főszerkesztője. Ferenczy-díjas művészettörténész. Több száz kiállítás és katalógus létrehozója. Az idei Velencei Biennálé magyar pavilon kiállításának kurátora.

N. Mészáros Júlia, a Győr Városi Művészeti Múzeum igazgatója. A Nemzetközi Grafikai Biennálé, Nemzetközi Művésztelep alapítója, szervezője.

Néray Katalin, a Ludwig Múzeum igazgatója, korábban a Múcsarnok főigazgatója. Több ezer kiállítás és katalógus létrehozója. Széchenyi-díjas művészettörténész.

Vargha Mibály építész, építészkritikus. Az Építészforum főszerkesztője.

Várkonyi György, a Janus Pannonius Múzeum munkatársa. A PTE Művészeti Karának egyetemi adjunktusa. Az NKA Képzőművészeti Szak kollégiumának elnöke. NKÖM-információ

Marad az integrált örökségvédelmi szemlélet

Konszenzussal módosították a törvényt

Az Országgyűlés 323 igen és mindössze egyetlen ellenszavazattal fogadta el az örökségvédelmi törvény módosítását június végén. Az alábbiakban a változásokat ismertető tájékoztatót közöljük.

Az örökségvédelmi törvény módosítása:

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény hatályba lépése óta eltelt időszak alatt bebizonyosodott, hogy alapkoncepciója jó, az integrált örökségvédelmi szemlélet – megfelelő feltételrendszer esetén – eredményesen szolgálhatja a műemléki, régészeti és tárgyi kulturális örökségünk védelmét. A feladatokat hatékonyan a közös, igazgatásilag egységes örökségvédelmi hivatal láthatja el.

A törvény alkalmazása azonban számos olyan gyakorlati problémát hozott felszínre, ami előrevetítette a módosítás szükségességét. Nem lehetett figyelmen kívül hagyni a beruházások, a fejlesztések ugrásszerű megnövekedését, melyek során megnőtt a műemlékek, a régészeti lelőhelyek, leletek veszélyeztetettsége.

Világörökség, történeti, nemzeti emlékhely

A Világörökségi helyszínek védelmének megjelenítése a törvényben jelzi e terület szoros kapcsolatát a kulturális örökséghez. Ezen felül a nemzetközi kötelezettségek teljesítésének eszközeként is előrelépést jelent. Hangsúlyozandó, hogy a „Világörökségi védelem” nem új védettségi kategória, nem újabb hatósági jogkör kialakítása, csupán a meglévő szabályozás keretein belül kívánta elhelyezni a Világörökségi helyszínekkel kapcsolatos ügyeket.

A nemzeti történelem és fejlődés szempontjából kiemelkedő, szimbolikus, illetőleg kognitív jelentőségű helyszínek elismerése történeti-, nemzeti emlékhelyként teljes egészében új eleme a törvénynek.

Régészeti örökségvédelem

A régészeti örökségvédelem a múzeumok eddigi tevékenységétől részben elkülönülő feladatkörként került megfogalmazásra. A régészeti lelőhely értelmezésénél a jelenleg hatályos szöveg pontosításáról van szó. A régészeti örökség elemeit elsősorban történeti összefüggésük határozza meg. A javaslat korábban tartalmazta azt a szakma által támogatott változatot, miszerint a nyilvántartásban még nem szereplő, a régészeti örökséghez tartozó ingó és ingatlan elemek is régészeti lelőhelyek. Mivel ez az értelmezés nem felel meg a jogbiztonság követelményeinek, nem került a módosítások közé.

A további módosítások a már 1998-ban elfo-

gadott alapelvek (ld. a régészeti örökség védelméről szóló un Máltai konvenció) mentén kerültek megfogalmazásra. Eszerint a beruházónak kell viselnie a régészeti örökség történeti összefüggéseiből való kimozdításának költségeit. A régészeti megfigyelés, mint beavatkozási forma nevesítése szükséges volt, ezzel ugyanis a beruházóra háruló megelőző feltárás kötelező előírása küszöbölhető ki számos esetben.

Hasonló a szerepe próbafeltárásnak a megelőző feltárási tevékenységek sorában, hiszen ezáltal a feltárások pénzbeli és időbeni tervezhetősége javul, ezért meghatározott körben kötelezővé lesz.

Új elem a feltárások önkéntes finanszírozásának módja, ami a régészeti lelőhelyen kívüli földmunka esetén a megelőző feltárásra vonatkozó szerződéskötés szerinti önkéntesen vállalt lehetőség. A változtatásnak az a célja, hogy kiküszöbölhesse az esetleges mentő feltárás okozta késedelmeket. Ez a különösen a kiemelkedő jelentőségű infrastrukturális beruházások (pl. autópálya-beruházások) esetén jelenthet előnyt, de alkalmazható, ha a beruházó el akarja kerülni a beruházás nem kívánatos elhúzóását.

A régészeti lelőhelyek fizikai veszélyeztetettsége nem csökken, ezért szükséges a lelőhelyvédelem erősítése. A természetvédelmi őrszolgálat bevonásával van erre mód. A természetvédelmi őrk, napi munkájuk keretében, a régészeti lelőhelyekre is figyelnek, a lelőhelyek állapotát negatívan befolyásoló tényezőkről tájékoztatják a hivatalt, hogy megtehesse a szüksége lépéseket.

Műemlékvédelem

A módosítások foglalkoznak az ideiglenes védelemmel, amely a veszélyhelyzetbe került örökségi elemek megóvásának egyik leghatásosabb, mással nem helyettesíthető eszköze. Egyszerre szolgálja az örökségi értékek védelmét és növeli a jogbiztonságot az, hogy nemcsak tényleges veszély fennállása esetén lesz alkalmazható. Az ideiglenes védelem fennállása csak a szóban forgó műemléki érték állagának megőrzését, illetve az állagromlás megelőzését szolgáló munkálatok (azaz legfeljebb a legsürgősebb állagvédelmi és szerkezet-helyreállítási munkák) elvégzésére kötelezheti a tulajdonost, azaz nem teszi lehetővé a hatóság számára a teljes körű helyreállítás kikényszerítését.

Nagy területű, és/vagy számos rész-elemből összetett, illetve csak egyes részeiben kiemelkedő jelentőségű műemléki érték esetében pontosan meghatározott rész-védelemmel lehet élni. Az adott ingatlan többi része – hacsak a védetté nyilvánított ren-

delet eltérően nem rendelkezik – e védett rész műemléki környezetként kezelendő. Ez a kiegészítés nem változtat azon, hogy ha az ingatlan egésze védett, akkor a műemléki védelem kiterjed annak minden elemére, alkotórészére és tartozékára is.

Több ponton módosulnak a műemlékvédelem sajátos tárgyaira vonatkozó előírások is. Ide tartozik a történeti kertek megóvása, a temetők műemléki értékeinek védelme.

A műemléki jelentőségű területre vonatkozóan a módosítás igyekszik megteremteni az általános közérdekből megvalósuló értékvédelem és a helyi szabályozás összhangba hozásának lehetőségét, illetve hatékony eszközt. Az új szövegezés, amely szerint „a műemlékek helyreállítása és használata során törekedni kell a történetileg összetartozó ingatlanokat, ingatlanrészeket egyesítő megoldásokra, továbbá a korábban – az eredeti műemléki érték csorbításával – eltávolított, fellelhető és azonosítható alkotórészek, tartozékok és berendezési tárgyak visszahelyezésére” – koncepcionális jelentőségű pontosításként ad alapot az örökségi értékek integritásának megóvására, illetve visszaállítására. Ugyancsak fontos a fenntartható használat kötelezettségének határozott megjelenítése, és az eszközeül szolgáló, úgynevezett kezelési terv fogalmának bevezetése – különös tekintettel a világörökségi helyszínekre.

A műemlék részleges bontására, illetve műemlék ingatlan tetelekalkitására vonatkozó módosítások is a tapasztalatok alapján indokolt pontosítások. Bevezetésük egyszerre szolgálja a valódi értékek védelmét, és növeli a jogbiztonságot azzal, hogy csökkenti az eltérő jogszabály-értelmezés lehetőségét. A védelem hatóságát nem gyengíti, ugyanakkor gyakorlati szempontból az a jelentősége, hogy a védett ingatlan, illetve építmény értékeihez bizonyítottan nem tartozó elemek, részek eltávolítását nem kell a védelem (e részekre vonatkozó hatályának) megszüntetését kezdeményező eljárásnak megelőznie, azaz kiegészítő rész rendelkezik arról, hogy milyen körülmények között lehetséges, illetve megengedett a műemlék egy részének eltávolítása.

A kulturális örökség ingó elemei, a kulturális javak

A módosítás alapján világosan elkülönülnek a közgyűjteményekben őrzött kulturális javakra vonatkozó, illetve a védetté nyilvánított kulturális javakra vonatkozó feladatok és jogosultságok. Míg az előbbieket a közgyűjtemények és fenntartóik hatáskörébe tartoznak, addig e törvény a kulturális javak védetté nyilvánítására, kivételére, illetve az illegális forgalmára vonatkozó előírásokat fogalmazza meg, illetve a felsoroltak végrehajtásért felelős hatóságokat, szerveket.

A rövidebb idő óta Magyarországon lévő és

magyar vonatkozással nem rendelkező műtárgyak általában még nem képezik a magyar kulturális örökség részét, így a javaslat szerint ezen műtárgyak (újra)kivitelét, nem lehet megtiltani. A további módosítások azt a célt szolgálják, hogy a hivatal az eddiginél hatékonyabban tudja ellátni a védett műtárgyak felügyeletére, nyilvántartására vonatkozó feladatokat, illetve a kulturális javak kivitelére és a jogtalanul elkerült javakra vonatkozó rendelkezéseket, tekintettel EU-s előírásokra is. A törvénymódosítás az elengedhetetlenül szükséges technikai jellegű pontosításokat tartalmazza, továbbá egy-egy tétel fel-, illetve levételét az adott műemlék hatékonyabb megőrzése érdekében.

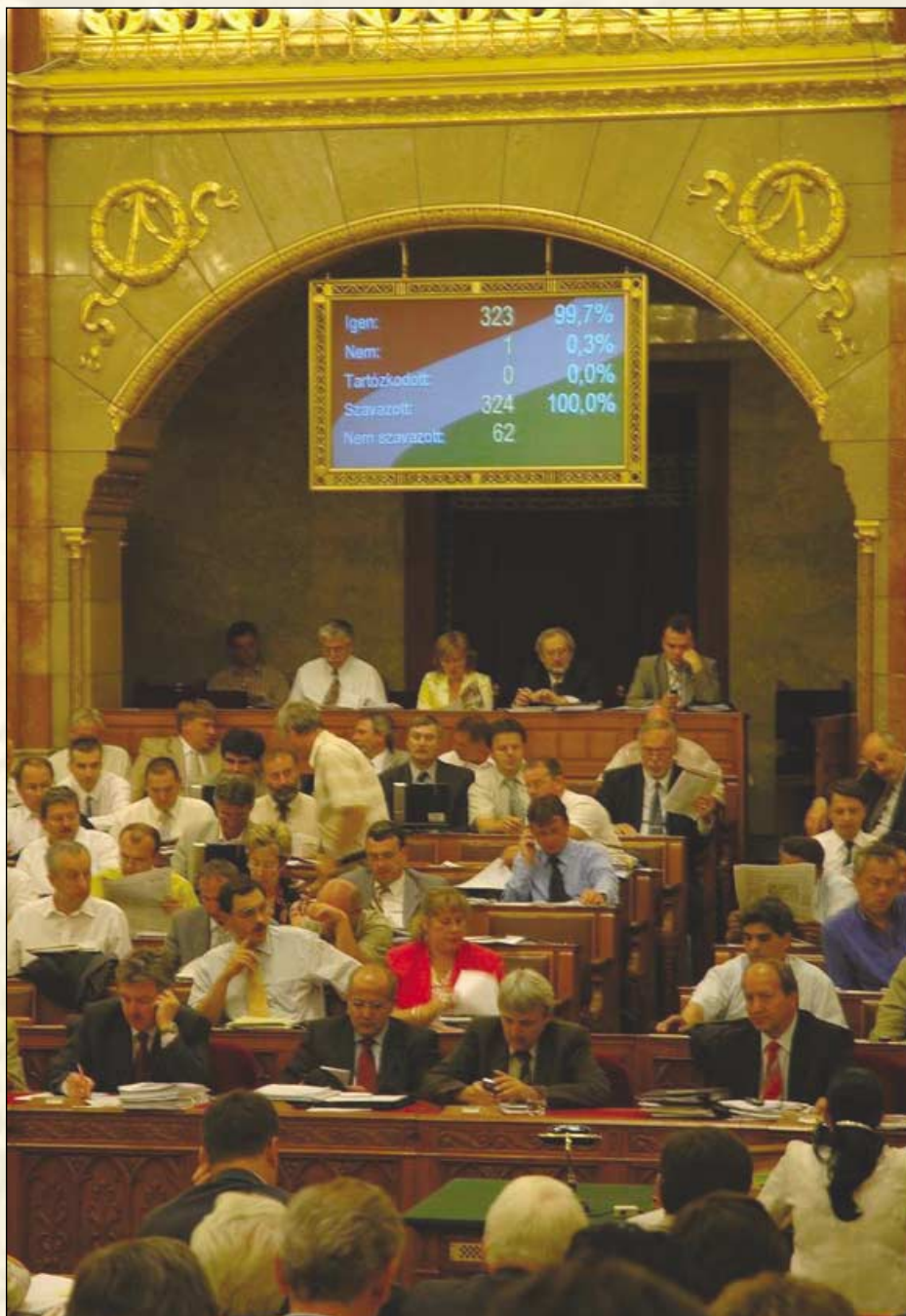
A hivatal, illetve a hatóság eljárása, feladatai

Szükséges volt a hivatal tudományos feladatainak nevesítése, ugyancsak lényeges volt a hatósági jogosítványok megerősítése, illetve az alkalmazási feltételek definiálása, közelítve a hatóság eljárását a távlati célként megfogalmazott korszerű közigazgatás eszméjéhez, figyelemmel a 2005 novemberében hatályba lépő, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXI. törvény előírásaira.

Az építési törvény módosításával kapcsolatban a NKÖM – a hivatal véleménye alapján – határozottan elutasította a műemléki építésügyi hatósági jogkör átadását, mert nem látta biztosítottak az örökségi elemek megfelelő védelmét. A 2001. évi LXIV törvénnyel megerősített, jelenleg érvényes szervezeti felállítás és eljárás szerint, az örökségvédelmi hivatal építésügyi hatósági működésének megtartásával lehet az épített örökség védelmét garantálni.

A még mindig folyamatosan növekvő beruházások (ezek között a ráfordítás tekintetében legjelentősebb nagyberuházások, az állami közútfejlesztési programok, Vásárhelyi-terv, valamint a bevásárlóközpontok, lakóparkok építése és egyéb fejlesztések) óriási terhet rónak az első- és másodfokú jogalkalmazókra. Ezért szükséges a kulturális örökség elemeire vonatkozó hatósági-szakhatósági eljárás körének, feltételrendszerének pontosítása, különös tekintettel az építésügyi hatósági feladatoktól elkülönült önálló örökségvédelmi hatósági jogosítványra. A hatályos rendelkezések az eddigiekben nem adnak módot arra, hogy az örökségvédelmi szabályoktól eltérően illetve engedély nélkül folyó munkálatokat a hivatal leállíthassa. Az sem volt lehetséges, hogy a hivatal a szabálytalan munkálatokat észlelve mérleljen, hanem csak az eredeti állapot visszaállítását lehetett elrendelni, illetve csak az illetékes, engedélyező hatóság bevonásával volt mód az örökséget veszélyeztető munkálatok leállítására. Lényeges új eleme a szabályozásnak, hogy a nem teljesített kötelezettség következményeként is megjelenhet az örökségvédelmi bírság.

Szükséges volt megfogalmazni a nem hatósági eszközökkel élő örökségvédelmi (pro-aktív) felügyeleti munkát, mely a kulturális javak, a

Konszenzussal fogadta el a Magyar Köztársaság Országgyűlése a törvénymódosítást

régészeti és műemléki örökség (nem közgyűjteményben őrzött) elemeinek fenntartása, megtartása, jókarbantartása érdekében végzett tevékenységet jelenti, különös hangsúllyal a szolgáltató jellegre. A módosítás szerinti átalakított örökségvédelmi hatósági rendszer a szakszerűséget, a hatékonyságot illetően a várakozások szerint jelentős előrelépést hoz a jogszervi, szakmailag megalapozott működésben. Bár e változtatásokból bizonyos többletfeleltetett igény is keletkezhet, a módosítás elsősorban a meglévő erőforrások hatékonyabb kihasználásával számol, így például az örökségvédelmi bírságból befolyó összeggel.

A módosítás előkészítésben résztvevők egyetértettek azzal, ha a műemlékek, a védett műtárgyak, a lelőhelyek tulajdonosai, kezelői nem részesülhetnek bizonyos kedvezményekben, támogatásokban, akkor a védettség elren-

delésével nem jár együtt olyan biztosíték, mely alátámasztja, hogy az értékek a nemzeti kulturális örökség részei. Ezért szükséges az örökségvédelem finanszírozási kérdéseinek újragondolása, megoldási tervet készítése az EU országokban megismert megoldásokkal és trendekkel összhangban. Ennek alapján javaslatot fogunk tenni az érintett pénzügyi szaktörvények módosítására. Ezen felül érdemes megvizsgálni az örökségvédelem pénzügyi eszközrendszeréről szolgáló előirányzatok bővítésének további stratégiai lehetőségeit, ezáltal fokozva e terület kiszámíthatóságát és stabilitását. A munka során fontos szempont volt, hogy a megalakítandó, módosítandó alsóbb szintű jogszabályok tartalmazza azokat a szakmai igényeket és előírásokat, melyek a törvény alkalmazhatóságához nagymértékben hozzájárulnak.

NKÖM-információ